

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

Кафедра майстерності актора та режисури театру анімації

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Протокол № 5 від 29 грудня 2022 р.

ЖОНГЛЮВАННЯ

Методичні рекомендації
до проведення практичних занять

Освітній рівень – перший освітньо-професійний

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 026 «Сценічне мистецтво»

Освітньо-професійна програма «Акторське мистецтво театру ляльок»

Харків - 2022

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Жонглювання» для здобувачів першого освітньо-професійного рівня вищої освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійної програми «Акторське мистецтво театру ляльок». 10 с.

Укладач: Шевченко Анастасія Ігорівна, старша викладачка кафедри.

Рецензенти: Фалькова І. М., Ніконенко Р., доцент Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва, кандидат мистецтвознавства.

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Жонглювання» затверджено на засіданні науково-методичної ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (Протокол № 5 від 29 грудня 2022 року).

Голова науково-методичної ради,

ректор _____ Наталія ГОВОРУХІНА

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з навчальної дисципліни погоджено з гарантом освітньо-професійної програми.

Гарант освітньо-професійної програми

Кандидат мистецтвознавства,

старший викладач

кафедри театрознавства

ХНУМ імені І. П. Котляревського

_____ Юлія ЩУКІНА

© Шевченко А.І.

© Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 2022

1. Анотація навчальної дисципліни

Програма вибіркової дисципліни «Жонглювання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинні опанувати бакалаври відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу вибіркової дисципліни «Жонглювання», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з історією жанру жонглювання і галузями мистецтва, пов'язаними з цим видом мистецтва; ознайомлення з можливостями вираження традиційного та сучасного жонглювання; навчитись конструювати сценічний вислів у техніці жонглювання; формування у студентів творчого підходу до роботи в цьому жанрі; формування навичок особливого мислення, вміння створювати пластичні етюди з елементами жонглювання.

Здобувачі мають **знати** основні етапи розвитку жонглювання; специфіку традиційного та сучасного жонглювання, особливості жанру у різних культурах; виразні засоби та можливості сценічного втілення в жонглюванні; особливості підбору репертуару; основи драматургії; основи теоретичних аспектів майстерності актора; основні етапи в роботі над власним творчим проектом.

Здобувачі повинні **вміти** створювати сценічний вислів засобами жонглювання; аналізувати сучасний мистецький процес; використовувати теоретичні знання в практичному досвіді; працювати зі звуком в етюдах та концертних номерах з використанням елементів жонглювання; працювати з технічним оснащенням; створювати атмосферу; працювати в колективі та індивідуально; втілювати ідейно-художнє рішення; працювати над розробкою самостійного творчого проекту; працювати над технікою жонглювання; презентувати власний творчий проект.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні :

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виразальних засобів (акторсько-виконавськими, хореографічно-пластичними, музично-вокальними) при створенні сценічного твору.

СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.

СК10. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.

Програмні результати навчання:

ПРН04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПРН05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

ПРН09. Обирати оптимальні художньо-виражальні (акторсько-виконавські, хореографічно-пластичні, музично-вокальні) та технічні засоби відтворення креативного задуму при реалізації сценічного твору (проєкту).

ПРН10. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПРН15. Знати основні закони психології творчості.

ПРН16. Вміти передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.

ПРН17. Вміти обирати адекватні засоби презентації результатів власної професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

2. Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів денної форми навчання

Опанування матеріалу навчальної дисципліни передбачає проведення практичних занять в обсязі, що визначений у робочому навчальному плані. Обсяг практичних занять для здобувачів денної форми навчання складає 90 годин.

Тема 1. Техніка жонгливання двома м'ячами (вправи та трюки)

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: дати здобувачам поняття про жонгливання (навчальна дисципліна, яка заснована на вмінні підкидати і ловити декілька однакових або різних предметів. Це розвиває координацію рухів, фантазію та творчі здібності, стає додатковою професійною навичкою у бакалаврів напряму «театральне мистецтво»). Засвоєння спеціальних вправ, що розвивають пластичну культуру, координацію рухів з м'ячами та без них.

Зміст практичного заняття: техніка жонгливання двома м'ячами (вправи та трюки): обертання 2 м'ячів у долоні по колу, підкидання та вловлювання 1, 2 м'ячів по діагоналі навхрест, 2 паралельно та по колу вгору-всередину та вгору-назовні. Перекидання 2 м'ячами з партнером. Огляд прикладів образотворчого мистецтва, мистецтва кіно, фотографії та візуального мистецтва різних стильових напрямів жонгливання від античності до сучасності. Огляд мистецтва жонгливання у різних культурах світу. Вивчення та відпрацювання базових вправ.

Очікувані результати: здобувачі мають розширити свій кругозір та поглибити свої знання; вміють відрізнити та проаналізувати стильові особливості жанру жонгливання в мистецтві різних епох; володіють термінологією; володіють вільно технікою виконання вправ з одним та двома м'ячами; використовують дані знання у творчих проєктах.

Тема 2. Техніка жонглювання трьома м'ячами (елементарні навички – утримання правильної позиції рук, вільне володіння реквізитом).

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: дати загальне поняття про жонглювання, внутрішні і зовнішні фактори його розвитку; ознайомити студентів з основними принципами роботи з жонглювальним реквізитом, головними художньо-творчими методами в мистецтві жонглювання, сучасним станом цього жанру в Україні та світі. Дослідження техніки жонглювання трьома м'ячами.

Зміст практичного заняття: Техніка жонглювання трьома м'ячами (елементарні навички – утримання правильної позиції рук, вільне володіння реквізитом): підкидання та вловлювання 3 м'ячів по діагоналі навхрест, 2 та 1 паралельно без зупинок та без падіння реквізиту протягом 3 хвилин.

Очікувані результати: здобувачі мають розширити свій кругозір, поглибити «відчуття тіла», покращити координацію та тілесну свідомість; вміють проаналізувати характерні особливості руху тіла та реквізиту у вправах з одним, двома, трьома м'ячами; утримують вірну позицію рук при класичному жонглюванні трьома м'ячами, вільно володіють реквізитом.

Тема 3. Техніка жонглювання трьома м'ячами (засвоєння базових індивідуальних трюків).

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: детальне ознайомлення з технікою жонглювання трьома м'ячами, засвоєння базових індивідуальних трюків на три м'ячі.

Зміст практичного заняття: оволодіння технікою жонглювання трьома м'ячами (засвоєння базових індивідуальних трюків): напівкаскад однією та двома руками, 2 та 1 навхрест, «пила», обертання по колу, піднімати м'яч ногою з підлоги, каскад, «кішка» однією та двома руками.

Очікувані результати: здобувачі вільно володіють термінологією та технікою роботи з трьома м'ячами, мають у творчому арсеналі не менше 5-7 індивідуальних трюків з цим видом реквізиту, вміють виконувати ці трюки підряд без зупинки, не дозволяючи реквізиту впасти; можуть використовувати дані знання у подальших творчих проектах.

Тема 4. Техніка виконання парних та групових трюків.

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: поглиблення знань про взаємодію з партнером у жанрі жонглювання, вивчення та відпрацювання трюків з одним або кількома партнерами.

Зміст практичного заняття: Спеціальні вправи для розвитку взаємодії з партнером – спочатку без реквізиту (розминка «душ», «машинки та водії», «пір'ячко», баланси в парі), потім з реквізитом (утримання м'яча удвох у русі: між лопаток, плечима, головами та ін.); техніка виконання парних та групових трюків: жонглювання трьома м'ячами удвох, «сходинки», перекидання 4 та 6 м'ячів у парі, «фонтан», «коло зі зміщенням», «забирання».

Очікувані результати: здобувачі повинні вільно виконувати парні та групові вправи та композиції; володіти знаннями та технікою їх виконання; самостійно

відпрацьовувати та створювати парні та групові трюки та композиції; вміти використати дані знання в творчому нарисі, де гармонійно поєднуються індивідуальні, парні та групові трюки.

Тема 5. Техніка жонгливання трьома м'ячами (засвоєння ускладнених індивідуальних трюків).

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: дослідження розвитку техніки жонгливання трьома м'ячами (ускладнені трюки).

Зміст практичного заняття: вдосконалення техніки роботи з трьома м'ячами; вивчення техніки ускладнених індивідуальних трюків: перекидання через ногу, «кроки», відбивання (від ліктів, колін та ін.), викидання з-за спини, підкидання з обертанням, ловити на шию; виконання самостійно відпрацьованих та самостійно придуманих трюків.

Очікувані результати: здобувач на практичному досвіді повинен продемонструвати свої опановані знання та вміння виконання базових та ускладнених трюків з трьома м'ячами; вміти створювати власні трюки – індивідуальні, парні, групові; створити композицію з використанням усіх вивчених елементів; проаналізувати складнощі, які виникли в роботі над ним та виконати роботу над помилками.

Тема 6. Техніка жонгливання чотирма м'ячами (базові елементи).

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: знайомство з технікою жонгливання чотирма м'ячами.

Зміст практичного заняття: вивчення техніки жонгливання чотирма м'ячами (базові елементи): жонгливання чотирма м'ячами паралельно, 2 по колу вгору-всередину та вгору-назовні двома руками одночасно. Виконання самостійно відпрацьованих та самостійно придуманих трюків.

Очікувані результати: здобувач має володіти базовими трюками з чотирма м'ячами; вміти поєднати їх у композицію з додаванням вже відомих трюків з трьома м'ячами; створити сюжетний етюд з використанням мінімум 8 індивідуальних, 3 парних та 2 групових елементів; використовувати дані знання у подальших творчих проектах.

Тема 7. Техніка жонгливання кільцями та булавами.

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: опанування навичок жонгливання кільцями та булавами (базові трюки).

Зміст практичного заняття: техніка жонгливання кільцями та булавами: прийоми підкидання та вловлювання спочатку двох, потім трьох кілець та булав. Два кільця паралельно та по колу вгору-всередину та вгору-назовні. Жонгливання трьома кільцями (булавами). Навички пластичного рішення образу в етюді з жонгливання (використовуючи образну мову пластики, студент діє в запропонованих обставинах, де жонгливання стає виправданим та

необхідним персонажу для досягнення певної мети в етюді або уривку художнього твору).

Очікувані результати: здобувач має розуміти специфіку акторського існування в стилістиці жонглювання; опанувати техніку жонглювання кільцями та булавами (базові трюки); засвоїти отримані знання та навички для подальшого самостійного відпрацювання.

Тема 8. Етюди власного створення з елементами жонглювання.

Тривалість практичного заняття 2 години.

Мета: ознайомлення з особливостями роботи з літературним та драматургічним матеріалом у контексті основи для етюду або вистави з елементами жонглювання, створення власного сценарію для сценічного нарису.

Зміст практичного заняття: Етюди та пластичні композиції власного створення з елементами жонглювання традиційним реквізитом (м'ячі, кільця, булави) та ексцентричним реквізитом (предмети, не призначені для жонглювання – пляшки, капелюхи, фрукти та ін.); підсумком роботи студента є етюд власного створення, де він діє у передбачених обставинах. Кожен з них має свою специфіку та відокремлюється у самостійну тему. Можуть бути індивідуальні, парні та групові етюди та композиції.) Виконання самостійно відпрацьованих та самостійно придуманих трюків. Створення етюдів, де використовується жонглювання різними предметами.

Очікувані результати: здобувач має створити власний етюд або міні-виставу з використанням вивчених індивідуальних, парних, групових трюків, використовуючи всі набуті знання та навички з усіх вивчених попередніх тем, презентувати свою роботу глядацькій аудиторії; вміти використовувати знання в подальшій творчій роботі.

Критерії оцінювання знань студентів.

90–100–А – відмінно, яскрава, переконлива, художньо образна манера виконання вправ; відмінний ритмічний слух і координація; створений переконливий сценічний образ у авторському етюді; усі завдання виконані грамотно й стилістично виразно.

82–89–В – добре, переконлива, але не скрізь яскрава манера виконання вправ; ритмічний слух і координація розвинені гарно; створений сценічний образ у авторському етюді; усі завдання виконані правильно та стилістично виразно.

74–81–С – добре, доволі переконлива манера виконання вправ; ритмічний слух і координація розвинені непогано; створений сценічний образ у авторському етюді; не всі завдання виконані правильно та стилістично виразно.

64–73–D – задовільно, відсутність переконливої манери виконання вправ; ритмічний слух і координація розвинені слабо; не досконало створений сценічний образ у авторському етюді (етюд не має чіткої драматургії та не зрозуміла мова пантоміми); завдання виконані з деякими помилками.

60–63–E – задовільно, відсутність переконливої манери виконання вправ; ритмічний слух і координація розвинені слабо; не виконано авторського етюду; завдання виконані з помилками.

35–59–FX – незадовільно (з можливістю повторного складання) не розкрито основний зміст навчального матеріалу; не виконано вимоги програми, відсутня необхідна манера виконання вправ; припущено грубі помилки під час виконання завдань; виконано незначну частину завдань дисципліни.

0–34–F – незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) виявлено незнання студентом більшою або найбільш важливою частини навчального матеріалу.

Додаток – відеоуроки базових вправ жонглиювання

Відеоуроки є практичними порадиниками з вивчення базових елементів пантоміми в домашніх умовах. Пропонується студентам мистецьких закладів. Ознайомлення з відеоматеріалами буде корисним акторам, режисерам, викладачам, керівникам дитячих гуртків – усім, чия діяльність пов'язана з різноманітними напрямками театру, де присутня пластична складова.

Відеоуроки включають в себе базові елементи жонглиювання з одним, двома та трьома м'ячами. Враховуючи неможливість записати відео групових елементів під час воєнного стану, на відео представлені індивідуальні та парні трюки. На основі вправ студент може створити пластичну композицію з елементами класичного та ексцентричного жонглиювання, етюд, естрадний номер.

(Запис відео відбувався під час активних бойових дій в м. Харків.)

ПОСИЛАННЯ НА ВІДЕОУРОКИ:

1. 2 і 1, 2 і 1 навхрест, напівкаскад, 1 м'яч над 2ма, кішка <https://youtu.be/n1vzx95hgOM> (до теми 1,2)
2. каскад, підкид під ногою <https://youtu.be/15zVd2SFdLM> (до теми 3)
3. вправа-розминка "душ" <https://youtu.be/liskJ1OBWBw> (до теми 1)
4. розминка, вправи на напруження-розслаблення <https://youtu.be/bO7NqrFmEtM> (до теми 1)
5. розминочні вправи "поплескування", "виліплювання", "повітря-желе-камінь" <https://youtu.be/O7jekkjApsI> (до теми 1)
6. 3 м'яча - обертання по квадрату, підкидання трьох, вловити на лікоть <https://youtu.be/bz-yNUNKSvE> (до теми 3,5)
7. роз'яснення по 3 м'ячам <https://youtu.be/cObW1MERgYA> (до теми 2)
8. парні трюки twiks, паралельний перекид на 2 м'ячі, на 4 м'ячі <https://youtu.be/rE0ep18W7kI> (до теми 4)
9. повторення вивчених трюків 1,2,3 м'ячі (до теми 5) <https://youtu.be/e9eEUCidAKI>
10. парні трюки "сходинки", "забирання" <https://youtu.be/RYrwLbhrdfQ> (до теми 4)

11. відбивання від коліна, ліктя <https://youtu.be/9HzvyqcwbG8> (до теми 5)
12. вловити на шию <https://youtu.be/IgkjUuGcJtA> (до теми 5)
13. зв'язка з елементів <https://youtu.be/woRUGnxRw8> (до теми 8)

3. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Гур'єва О. П. Витоки виникнення основних жанрів циркового мистецтва: практ. порадник. – Маріуполь: Рената, 2009.
2. Пожарська О. Ю. Ігровий зміст циркового видовища. Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 15 листопада 2017 р. Маріуполь: Маріупол. держ. університет, 2017. С. 195–198.
3. Т. І. Березюк, Л. В. Рябець . Жонглювання // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18239

Додаткова література:

1. Малихіна М.А. Професійна підготовка артистів цирку як мистецтвознавча проблема / М.А. Малихіна // Українська культура XXI століття: стан, проблеми, тенденції: зб. матеріалів Всеукр. наук.-теорет. конф., Київ, 22 грудня 2010 р. – Київ: Вид. центр КНУКІМ. – 2010.
2. Інтернет-ресурс: www.jugglingdb.com
3. Гур'єва О.П. Витоки виникнення основних жанрів циркового мистецтва: практ. порадник. Маріуполь: Рената, 2009. С. 240
5. Дементьєва К.Г. Психологічні особливості художньої діяльності артистів цирку. дис. канд. псих. наук:19.00.01: Загальна психологія, історія психології. Одеса, 2011. С.19
6. Малихіна М.А. Проблема створення манежного образу. Культурномистецькі обрії –2016: зб. наук. пр., за заг. ред. К.І. Станіславської. Київ, 2016. С. 57–59.
7. Малихіна М.А. Модифікація циркового мистецтва в Україні (20-ті роки ХХ століття). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум. 2013. № 2. С. 160–164.
8. Пожарська О. Ігровий зміст циркового видовища. Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 15 листопада 2017 р. Маріуполь: Маріупол. держ. університет, 2017.

9. Рябець Л., Жонглювання // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18239 (дата звернення 19.10.21)